

ARTYKUŁY PRZEGLĄDOWE, NOTATKI (2)

Arkadiusz PŁOMIŃSKI*

SPORT W SZADKU W LATACH 1945–1989

Streszczenie. Zakończenie działań wojennych w 1945 r., pomimo trudnej sytuacji polityczno-gospodarczej kraju, przyniosło żywiołowe odradzanie się życia sportowego na ziemiach polskich. W Szadku już w pierwszym roku po zakończeniu II wojny światowej powstały dwa kluby sportowe: Milicyjny Klub Sportowy i Klub Sportowy „Przyszłość”. Działalność obu organizacji sportowych trwała niespełna rok. Kolejnym klubem, powstałym w 1949 r., był Ludowy Zespół Sportowy. Inicjatorzy jego powstania to: Tadeusz Domagalski i Antoni Pawłowski (byli członkowie Klubu Sportowego „Przyszłość”). Nowo powstały klub od początku swojego istnienia był silnie związany z ludowym ruchem sportowym. W 1965 r. (po 16 latach działalności) Ludowy Zespół Sportowy zmienił nazwę na Ludowy Klub Sportowy „Victoria”. Spośród licznych sekcji sportowych (m.in.: piłki nożnej, piłki siatkowej, podnoszenia ciężarów, tenisa stołowego, szachowej) prowadzonych przez „Victorię”, jedyną, która istniała nieprzerwanie do 1989 r., była sekcja piłki nożnej.

Słowa kluczowe: sport, Ludowy Klub Sportowy „Victoria”, Szadek.

Celem pracy jest przedstawienie dziejów sportu w Szadku w latach 1945–1989. Cezurę początkową pracy wyznacza 1945 r., w którym zakończyła się II wojna światowa. Cezurę końcową stanowi 1989 r., który był końcem „epoki socjalizmu w Polsce” i początkiem okresu transformacji ustrojowej. Do przygotowania artykułu zostały wykorzystane źródła archiwalne, drukowane, prasowe oraz literatura przedmiotu. Kwerenda materiałów źródłowych została przeprowadzona

---

* Arkadiusz Płomiński, dr, Instytut Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.

w Archiwum Państwowym w Łodzi Oddział w Sieradzu (szczególnie cenny okazał się Zespół Wojewódzkie Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych w Sieradzu).

Zakończenie działań wojennych w 1945 r., pomimo trudnej sytuacji polityczno-ekonomicznej kraju, przyniosło żywiołowe odradzanie się życia sportowego na ziemiach polskich. Po sześciu latach niemieckiej okupacji swoją działalność reaktywowały stowarzyszenia, towarzystwa i kluby sportowe. Równocześnie na Ziemiach Odzyskanych powstawały nowe organizacje sportowe, których twórcami niejednokrotnie byli przedwojenni działacze i sportowcy z obszarów zagarniętych przez ZSRR. Działania te niepokoiły nową władzę, która we wszystkich aspektach życia próbowała narzucić radziecki model ustrojowy¹. Ofiarą tej polityki padło również środowisko sportowe. Dotkliwe represje spotkały wielu działaczy i sportowców. Ponadto wszelkimi środkami zwalczano działalność przedwojennych organizacji, które nowa władza uznała za „wrogie klasowo”, m.in.: Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Związek Strzelecki „Strzelec”, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej i Żeńskiej, *Young Men's Christian Association* (YMCA) – Związek Chrześcijańskiej Młodzieży Męskiej². Delegalizacja ww. organizacji była dużym ciosem dla odradzającego się ruchu sportowego na ziemiach polskich. W wielu średnich i mniejszych miejscowościach przed II wojną światową „Sokół” był wiodącą (a niejednokrotnie jedyną) organizacją upowszechniającą kulturę fizyczną i turystykę wśród mieszkańców. Również w Szadku w okresie międzywojennym istniało prężnie działające gniazdo „Sokoła”, które oprócz sekcji sportowych prowadziło m.in. sekcje przysposobienia obronnego i dramatyczną (wystawiającą przedstawienia teatralne)³.

Dla mieszkańców Szadku brak możliwości kontynuowania działalności sportowej w strukturach TG „Sokół” był impulsem do tworzenia nowych inicjatyw sportowych. Już w pierwszym roku po zakończeniu II wojny światowej zostały utworzone dwa kluby sportowe: Milicyjny Klub Sportowy i Klub Sportowy „Przyszłość”. Pierwszy z nich był klubem „resortowym”, a jego członkowie to m.in.: Ignacy Miśkiewicz (prezes), Jerzy Kobacki (wiceprezes), Józef Pągowski (sekretarz), Zięba (skarbnik), Mieczysław Nowakowski (gospodarz)⁴. Kluby tego typu (milicyjne) powstawały w wielu miastach Polski (m.in. w Lublińcu i Wieluniu), przybierając nazwę „Gwardia”, a ich założycielami byli pracownicy Urzędu Bezpieczeństwa, Milicji Obywatelskiej i służby więziennej⁵. Drugim klubem

¹ A. Nowakowski, *Zarządzanie kulturą fizyczną w Polsce w latach 1944–2001. Studium historyczno-porównawcze*, Rzeszów 2005, s. 7.

² *Zarys historii sportu w Polsce 1867–1997*, red. J. Gaj, B. Woltman, Gorzów Wlkp. 1999, s. 160.

³ Zob. J. Stulczewski, *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Szadku*, „Biuletyn Szadkowski” 2010, t. 10, s. 189–198.

⁴ Informacje uzyskane od Pana Jarosława Stulczewskiego.

⁵ D. Bakota., *Sport w województwie częstochowskim w latach 1975–1998*, Częstochowa 2013, s. 40; *Księga Sportu Polskiego*, Warszawa 1975.

był utworzony na początku 1946 r. i działający przy Ochotniczej Straży Pożarnej – Klub Sportowy „Przyszłość”. Klub prowadził sekcję piłki nożnej, której zawodnicy rywalizowali w rozgrywkach klasy „C” prowadzonej przez Okręgowy Związek Piłki Nożnej w Łodzi. Prezesem „Przyszłości” był Leon Szymśiak (przedwojenny działacz TG „Sokół” w Szadku), a sekretarzem Józef Pągowski. Natomiast kadrę zawodniczą stanowili: Tadeusz Domagalski, Stefan Dzieniakowski, Waclaw Frątczak, Tadeusz Gruszczyński, Zdzisław Gruszczyński, M. Jagiełło, Mieczysław Krajewski, Antoni Kuliberda (przedwojenny działacz TG „Sokół” w Szadku), Kazimierz Kwiecieński, Wiktor Lipiński, Paweł Malinowski, Jerzy Magier (kapitan drużyny, przedwojenny działacz TG „Sokół” w Szadku), Kazimierz Naremski, Józef Niedźwiedzki (przedwojenny działacz TG „Sokół” w Szadku), Mieczysław Nowakowski (przedwojenny działacz TG „Sokół” w Szadku), Antoni Pawłowski, Józef Pągowski, Marian Piaszczyński, Przemysław Sowa, Mieczysław Szymański, Józef Wicherek oraz Mieczysław Zięba (przedwojenny działacz TG „Sokół” w Szadku)⁶. Działalność klubu pomimo obiecujących perspektyw trwała tylko jeden rok. Przyczyną zakończenia działalności w 1947 r. było zdekompletowanie drużyny przez pobór do wojska, jak również wyjazd niektórych zawodników na Ziemię Odzyskaną⁷.

Kolejnym klubem sportowym utworzonym w Szadku po zakończeniu II wojny światowej był Ludowy Zespół Sportowy (LZS). Klub został założony w dniu 13 maja 1949 r. jako jeden z pierwszych LZS powstałych w powiecie sieradzkim. Inicjatorami jego utworzenia byli Tadeusz Domagalski i Antoni Pawłowski (byli członkowie Klubu Sportowego „Przyszłość”)⁸. Nowo powstały klub od początku swojego istnienia był silnie związany z ludowym ruchem sportowym. W okresie tym (przełom lat 40-tych i 50-tych XX w.) władze państwowe budowały struktury organizacyjne koordynujące i nadzorujące rozwój sportu ludowego na poziomie centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Ostatnim etapem tej budowy było utworzenie w dniu 19 kwietnia 1952 r. organizacji sportowej pod nazwą Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”⁹. Głównym celem Zrzeszenia było wszechstronne krzewienie kultury fizycznej i turystyki wśród mieszkańców

⁶ T. Olejnik, *Ochotnicza Straż Pożarna w Szadku 1896–1996. Zarys monograficzny*, Sieradz 1996, s. 37; J. Stulczewski, *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”...*, s. 195–197.

⁷ T. Olejnik, *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”...*, s. 38.

⁸ Kronika Rady Powiatowej Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Sieradzu z lat 1964–1975, b. pag., Archiwum Państwowe w Łodzi, Oddział w Sieradzu (dalej: APŁOS), Wojewódzkie Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych w Sieradzu (WZLZSS), sygn. 364/120; Tekst przemówienia z okazji 15-lecia LZS Szadek, b. pag.

⁹ E. Małolepszy, D. Bakota, T. Drozdek-Małolepsza, A. Płomiński, *Z dziejów sportu i turystyki w działalności Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w latach 1975–2015*, Częstochowa 2016, s. 24; R. Szubert, *Kultura fizyczna w przemianach wsi polskiej w latach 1944–1956*, Wrocław 2010, s. 93–95.

wsi, małych miast i miasteczek o charakterze rolniczym oraz szkół i instytucji związanych z rolnictwem. Ponadto, Zrzeszenie miało wykazywać zarówno dbałość o zdrowie, jak i prawidłowy rozwój fizyczny dzieci i młodzieży oraz tworzenie odpowiedniej infrastruktury w tym zakresie¹⁰. Patronat nad Zrzeszeniem objął Związek Samopomocy Chłopskiej. Natomiast na szczeblu gminnym patronat nad LZS objęły Gminne Spółdzielnie (GS) „Samopomoc Chłopska”. Również w Szadku GS od samego początku istnienia klubu objęła nad nim patronat i wspierała jego działalność¹¹.

Na początku swojej działalności LZS Szadek prowadził dwie sekcje sportowe: piłki nożnej i tenisa stołowego, a liczba jego członków oscylowała w granicach 34–40 osób. W kolejnych latach nastąpił systematyczny, coroczny progres działalności zarówno sportowej, jak i organizacyjnej. W 1957 r. liczba członków wynosiła 64 osoby (w tym 10 kobiet), a pracą klubu kierowała rada w składzie: Mieczysław Nowakowski (przewodniczący), Roman Muzyka (wiceprzewodniczący), Zenon Słowiński (sekretarz), Hilary Jabłoński (skarbnik), Seweryn Szewczyk (gospodarz), Tadeusz Markiewicz i Antoni Kolad (członkowie)¹². Na przestrzeni dwóch kolejnych lat (1958–1959) LZS Szadek przeżywał dalszy rozwój organizacyjny i sportowy. Liczba członków wzrosła do 84 osób (w tym 10 kobiet). Rozszerzono działalność sportową, powołując dwie nowe sekcje: szachową (6 ćwiczących) i piłki siatkowej (osiem ćwiczących). Łącznie, wliczając w to dwie pozostałe sekcje: piłki nożnej (31 ćwiczących) i tenisa stołowego (12 ćwiczących) w 1959 r. LZS Szadek zrzeszał 42 czynnych zawodników (niektórzy zawodnicy należeli do więcej niż jednej sekcji)¹³. Na polu współzawodnictwa sportowego w 1958 r. Czesław Szewczyk zajął pierwsze miejsce wśród juniorów w powiatowych biegach narodowych (na dystansie 1200 m), a zawodnicy sekcji tenisa stołowego zwyciężyli w drużynowych mistrzostwach powiatu. Sukces ten tenisiści z Szadku powtórzyli już w następnym roku (1959). Zwycięska drużyna podczas zawodów występowała w składzie: Stanisław Przytuła, Marek Rydzyński i Wojciech Zborowski¹⁴. W tym samym roku w dniu 25 października odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze, podczas którego nastąpiły zmiany we władzach LZS. Przewodniczącym wybrano Tadeusza Przytułę, zastępcą dotychczasowego sekretarza Zenona Słowińskiego, sekretarzem dotychczasowego gospodarza Seweryna Szewczyka. Ponadto, skład rady uzupełnili: Stefan Zborowski (gospodarz), Czesław Santy (skarbnik), Leon Poreda i Marian Przytuła (członkowie)¹⁵.

¹⁰ *Mala Encyklopedia Sportu*, t. 2, Warszawa 1987, s. 674.

¹¹ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Tekst przemówienia z okazji 15-lecia LZS Szadek, b. pag.

¹² APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego LZS Szadek odbytego 15 grudnia 1957 r., b. pag.

¹³ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego LZS Szadek odbytego 25 października 1959 r., b. pag.

¹⁴ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120; Tekst przemówienia z okazji 15-lecia LZS Szadek, b. pag.

¹⁵ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego LZS Szadek odbytego 25 października 1959 r., b. pag.

Lata 60. XX w. dla mieszkańców Szadku obfitowały w kilka ważnych wydarzeń sportowych. Pierwszym z nich były obchody 15-lecia LZS. W uroczystościach zorganizowanych 7 listopada 1965 r. uczestniczyli przedstawiciele władz gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Jubileusz był okazją zarówno do podsumowania dotychczasowej działalności, jak również dał możliwość zaprezentowania założeń programowych na najbliższe lata. Ważnym punktem obchodów stał się mecz piłki nożnej rozegrany pomiędzy LZS Szadek a „Zjednoczonymi” Pabianice. Spotkanie zakończyło się wynikiem 1:1.

Fot. 1. Pamiątkowe zdjęcie wykonane przed meczem piłki nożnej rozegranym pomiędzy LZS Szadek a „Zjednoczonymi” Pabianice (1:1), podczas Jubileuszu 15-lecia LZS Szadek

Źródło: Kronika Rady Powiatowej Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Sieradzu z lat 1964–1975, b. pag.

Podczas uroczystości udekorowano również odznaczeniami i dyplomami najbardziej zasłużonych członków LZS Szadek. Srebrne odznaczenia przyznane przez Prezydium Rady Wojewódzkiej Zrzeszenia LZS w Łodzi otrzymali: Bogdan Królikowski, Ryszard Łazuchiewicz, Tadeusz Przytuła, Bogumił Rydzyński, Seweryn Szewczyk, Alfred Szmyt. Brązowymi odznaczeniami przyznanymi przez Prezydium Rady Wojewódzkiej Zrzeszenia LZS w Łodzi udekorowano: Romana Domagalskiego, Mieczysława Krajewskiego, Romana Muzykę, Stanisława Przytułę, Wojciecha Zborowskiego. Natomiast, dyplomy uznania od Rady Powiatowej

Zrzeszenia LZS w Sieradzu otrzymali: Tadeusz Domagalski, Barbara Gruszczyńska, Bogumił Kania, Antoni Pawłowski, Czesław Santy, Stefan Zborowski¹⁶.

Kolejnym ważnym wydarzeniem w tym okresie było przekształcenie LZS Szadek w Ludowy Klub Sportowy (LKS). Podczas zebrania sprawozdawczo-wyborczego (odbytego 14 października 1966 r.), w którym uczestniczyli zaproszeni goście: Jerzy Piotrowski (przedstawiciel Rady Powiatowej Zrzeszenia LZS w Sieradzu), Barbara Gruszczyńska (radna Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi), Barbara Kulig (radna Powiatowej Rady Narodowej w Sieradzu) oraz Andrzej Sułkowski (komendant Milicji Obywatelskiej w Szadku), członkowie LZS [...] *podjęli jednomyślnie uchwałę przejścia z formy organizacyjnej Ludowy Zespół Sportowy do wyższej formy Ludowy Klub Sportowy*¹⁷. W myśl uchwalonego statutu klub przyjął nazwę: Ludowy Klub Sportowy „Victoria”. Jego siedziba mieściła się w budynku Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Szadku, a obszarem działalności było miasto Szadek i okolice. Godłem klubu został emblemat Zrzeszenia LZS, barwami – zieleń i czerwień. Głównym celem LKS było pogłębianie wśród ludności zamiłowania do uprawiania sportu i wychowania fizycznego oraz podnoszenia poziomu sportowego drogą systematycznej pracy, poprzez rozwijanie kultury fizycznej oraz życia kulturalno-oświatowego, dążąc do ogólnego wzrostu kultury i zdrowotności swoich członków. Dla osiągnięcia powyższego celu LKS „Victoria” m.in. miał:

- czynnie rozwijać wśród swych członków poszczególne dyscypliny sportu,
- prowadzić systematyczne szkolenie sportowe,
- organizować imprezy i zawody w poszczególnych dyscyplinach sportu,
- organizować odczyty i pogadanki na temat sportu, wychowania fizycznego oraz kulturalno-oświatowe,
- rozwijać i podtrzymywać życie klubowe poprzez posiadanie własnych boisk, stadionów, lokali; urządzenie zabaw, przedstawień, koncertów i wycieczek¹⁸.

Istotnym następstwem przekształcenia w LKS było również nabycie osobowości prawnej, która umożliwiła „Victorii” [...] *prawo posiadania, nabywania i dzierżawienia nieruchomości oraz zawierania wszelkich umów*¹⁹.

W zakresie sukcesów sportowych, najważniejszym wydarzeniem lat 60-tych XX w. było zdobycie mistrzostwa klasy „C” i historyczny awans do wyższej klasy rozgrywkowej (klasy „B”) drużyny piłki nożnej w 1965 r.²⁰

---

¹⁶ Kronika Rady Powiatowej Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Sieradzu z lat 1964–1975, b. pag.

¹⁷ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/121, Wyciąg z protokołu zebrania sprawozdawczo-wyborczego Ludowego Zespołu Sportowego w Szadku odbytego 14 października 1966 r., b. pag.

¹⁸ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/121, Statut Ludowego Klubu Sportowego „Victoria” Szadek z 1966 r., b. pag.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Kronika Rady Powiatowej Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Sieradzu z lat 1964–1975, b. pag.

Fot. 2. Zespół piłki nożnej LZS Szadek – 1965 r.

Źródło: Kronika Rady Powiatowej Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Sieradzu z lat 1964–1975, b. pag.

Również na polu rozwoju struktur organizacyjnych klubu lata 60. XX w. były pełne sukcesów. W 1961 r. utworzono piątą sekcję – podnoszenia ciężarów (istniała najprawdopodobniej ok. jednego roku, gdyż informacja o działalności tej sekcji pojawia się tylko w jednym sprawozdaniu z ww. roku)²¹. Szeroki wachlarz oferty sportowej przyciągał coraz większą liczbę chętnych. Corocznie wzrastała zarówno liczba członków LZS, jak również liczba osób ćwiczących. Szczególnie istotny dla prawidłowego rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży był fakt, że ponad 50% osób ćwiczących stanowiła właśnie młodzież do lat 18²². Świadczy to o skutecznej pracy działaczy LZS w upowszechnianiu aktywności fizycznej wśród tej grupy. W 1965 r. klub zrzeszał 96 osób (w tym 22 kobiety) i prowadził cztery sekcje: piłki nożnej (30 ćwiczących), piłki siatkowej (16 ćwiczących), tenisa stołowego (15 ćwiczących), szachową (10 ćwiczących)²³.

²¹ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Sprawozdanie statystyczne z działalności Ludowego Zespołu Sportowego Szadek za okres od 1.01. do 31.12.1961 r., b. pag.

²² APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1962 r., b. pag.; APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1963 r., b. pag.; APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1964 r., b. pag.

²³ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Sprawozdanie jednostkowe z działalności LZS Szadek wg stanu na dzień 31.12.1965 r., b. pag.

W okresie tym klubem kierowała rada w składzie: Stanisław Niedźwiedzki (przewodniczący), Władysław Malinowski (wiceprzewodniczący), Roman Muzyka (wiceprzewodniczący), Ryszard Szewczyk (sekretarz), Bogumił Kania (gospodarz), Czesław Domagalski (skarbnik), Seweryn Szewczyk (kierownik sekcji piłki nożnej), Alfred Szmyt (członek)²⁴.

W latach 70-tych, w porównaniu do wcześniejszej dekady, miał miejsce mały regres organizacyjny klubu. Okres ten był również początkiem zmian, które polegały na priorytetowym traktowaniu sekcji piłki nożnej, czego efektem było osłabienie lub likwidacja pozostałych sekcji. Świadczą o tym zmiany proporcji pomiędzy liczbą członków sekcji piłki nożnej a liczbą członków pozostałych sekcji. W 1961 r. na 99 osób ćwiczących w pięciu sekcjach zawodnicy piłki nożnej stanowili 42%, w 1964 r. – 34%, w 1965 r. – 40%²⁵. Natomiast w 1976 r. w trzech sekcjach (piłka nożna, szachy, warcaby) ćwiczyło łącznie 68 osób z czego aż 73% stanowili zawodnicy trenujący piłkę nożną²⁶. Lata 70. przyniosły również istotne zmiany w podziale administracyjnym kraju (zlikwidowano powiaty i utworzono 49 nowych województw – 1975 r.). Szadek został włączony do nowo powstałego województwa sieradzkiego. Przekształcenia te miały swoje odzwierciedlenie w strukturach organizacyjnych zarządzających kulturą fizyczną na szczeblu lokalnym. W 1976 r. powołano Wojewódzką Federację Sportu (WFS) w Sieradzu, która nadzorowała, koordynowała oraz dotowała rozwój sportu na obszarze województwa sieradzkiego²⁷. Dla „Victorii” przynależność do WFS wiązała się ze wsparciem finansowym i sprzętowym (np.: w 1985 r. LKS otrzymał 14 tys. zł na działalność sekcji piłki nożnej oraz 68 tys. na utrzymanie obiektów sportowych, w 1986 r. – 453 tys. zł, w 1987 r. – 410 tys. zł, w 1988 r. – 963 tys. zł i w 1989 r. – 3 955 tys. zł)²⁸. Również, w 1976 r. powołano Okręgowy Związek Piłki Nożnej (OZPN) w Sieradzu, który miał prowadzić rozgrywki w nowych, zreformowanych klasach rozgrywkowych (m.in. w każdym województwie Polski Związek Piłki Nożnej utworzył odrębną klasę „A”) na obszarze województwa sieradzkiego²⁹.

²⁴ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Sprawozdanie z zebrania sprawozdawczo-wyborczego Rady LZS Szadek 12 września 1965 r., b. pag.

²⁵ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Sprawozdanie statystyczne z działalności Ludowego Zespołu Sportowego Szadek za okres od 1.01. do 31.12.1961 roku, b. pag.; APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1964 r., b. pag.; APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/120, Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1965 rok, b. pag.

²⁶ APŁOS, WZLZSS, sygn. 364/119, Sprawozdanie jednostkowe LKS „Victorii” Szadek za 1976 r., b. pag.

²⁷ A. Płomiński, *Działalność Wojewódzkiej Federacji Sportu w Sieradzu w latach 1976–1991*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2012, t. XI, s. 67–79.

²⁸ APŁOS, Urząd Wojewódzki w Sieradzu za lat 1975–1998 (dalej: UWS), sygn. 1818, Załącznik do Tab. nr 1. Wykaz dotacji finansowych przekazanych przez WFS w Sieradzu dla klubów w okresie od 1.01.1985 do 31.10. 1985 r., b. pag.; APŁOS, UWS, sygn. 1818, Materiały informacyjne na Nadzwyczajny Walny Zjazd WFS w Sieradzu odbyty w dniu 6 czerwca 1991 r., b. pag.

²⁹ A. Płomiński, *Sport w województwie sieradzkim w latach 1975–1998*, Częstochowa 2015, s. 166, 224–225.

Klasa „A” prowadzona przez OZPN w Sieradzu w 1976 r. liczyła 10 zespołów, a jednym z nich był LKS „Victoria” Szadek³⁰. W sezonie 1980/1981 występujący nadal w klasie „A” klub z Szadku w tabeli końcowej uplasował się na drugim miejscu i wywalczył awans do kalisko-sieradzkiej klasy okręgowej (był to największy sukces w dotychczasowej historii szadkowskiego futbolu)³¹. W klasie okręgowej „Victoria” występowała przez dwa sezony. W pierwszym z nich (1981/1982) była „objawieniem ligi”, plasując się w tabeli końcowej na piątym miejscu przed takimi klubami, jak Wieluński Klub Sportowy (zajął siódme miejsce) czy „Wartą” Sieradz (zajęła dziewiąte miejsce)³². Drugi sezon (1982/1983) występów w klasie okręgowej zakończył się zajęciem ostatniego miejsca na koniec rozgrywek i spadkiem do klasy „A”³³. Po rocznym pobycie w klasie „A” (również zakończonym niepowodzeniem) w kolejnych latach władze klubowe próbowały odbudować sukcesy sekcji piłki nożnej, koncentrując się na pracy z młodzieżą (juniorzy „Victorii” rywalizowali w klasie „A” juniorów). Pierwsze efekty „pracy u podstaw” przyniósł sezon 1988/1989, kiedy to seniorzy LKS rywalizujący w grupie III klasy „B” zajęli drugie miejsce, przegrywając awans o dwa punkty z drugą drużyną „Terpolu” Sieradz³⁴.

Reasumując, należy zaznaczyć, iż w latach 1945–1989 największy wkład w rozwój sportu w Szadku wniósł Ludowy Klub Sportowy „Victoria” (wcześniej Ludowy Zespół Sportowy). Największą aktywność klub przejawiał w latach 60-tych, kiedy to prowadził szkolenie sportowe w kilku sekcjach (m.in.: piłki nożnej, piłki siatkowej, podnoszenia ciężarów, tenisa stołowego, szachowej) i zrzeszał ponad dziewięćdziesiąt osób. Ważnym elementem działalności było szkolenie dzieci i młodzieży, która niejednokrotnie stanowiła ponad 50% czynnych zawodników klubu. Również, dużo uwagi działacze klubu poświęcali na upowszechnianie sportu wśród kobiet. Dlatego uprawnione jest stwierdzenie, iż działalność „Victorii” w omawianym okresie dobrze służyła zaspakajaniu potrzeb mieszkańców Szadku w zakresie aktywność fizycznej.

Bibliografia

Źródła

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Łodzi Oddział w Sieradzu

– Urząd Wojewódzki w Sieradzu z lat 1975–1998.

– Wojewódzkie Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych w Sieradzu.

³⁰ „Głos Robotniczy” 1976, nr 178, s. 2.

³¹ „Nad Wartą” 1981, nr 28, s. 12.

³² „Nad Wartą” 1982, nr 19, s. 12.

³³ „Nad Wartą” 1983, nr 15, s. 12.

³⁴ „Nad Wartą” 1989, nr 26, s. 12.

Kroniki i księgi pamiątkowe

Kronika Rady Powiatowej Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Sieradzu z lat 1964–1975.

Kronika Wojewódzkiego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Sieradzu z lat 1975–1989.

Źródła drukowane

Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1962 r.

Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1963 r.

Formularz SR-1, Sprawozdanie LZS Szadek za 1964 r.

Materiały informacyjne na Nadzwyczajny Walny Zjazd WFS w Sieradzu odbyty w dniu 6 czerwca 1991 r.

Protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego LZS Szadek odbytego 15 grudnia 1957 r.

Protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego LZS Szadek odbytego 25 października 1959 r.

Sprawozdanie jednostkowe LKS „Victorii” Szadek za 1976 r.

Sprawozdanie jednostkowe z działalności LZS Szadek wg stanu na 31.12.1965 r.

Sprawozdanie statystyczne z działalności Ludowego Zespołu Sportowego Szadek za okres od 1.01. do 31.12.1961 r.

Sprawozdanie z zebrania sprawozdawczo-wyborczego Rady LZS Szadek odbytego 12 września 1965 r.

Statut Ludowego Klubu Sportowego „Victoria” Szadek z 1966 r.

Tekst przemówienia z okazji 15-lecia LZS Szadek.

Wyciąg z protokołu zebrania sprawozdawczo-wyborczego Ludowego Zespołu Sportowego w Szadku odbytego 14 października 1966 r.

Załącznik do Tab. nr 1. Wykaz dotacji finansowych przekazanych przez WFS w Sieradzu dla klubów w okresie od 1.01.1985 do 31.10.1985 r.

Prasa

„Głos Robotniczy” 1976–1979.

„Nad Wartą” 1980–1989.

Literatura

Bakota D., *Sport w województwie częstochowskim w latach 1975–1998*, Częstochowa 2013.

Gaj J., Hądzelek K., *Dzieje kultury fizycznej w Polsce*, Poznań 1997.

Gaj J., *Wychowanie fizyczne i sport w Polsce Ludowej*, Warszawa 1987.

Księga Sportu Polskiego, Warszawa 1975.

Lipóński W., *Historia Sportu*, Warszawa 2012.

Mała encyklopedia sportu A–K, Warszawa 1984.

Mała Encyklopedia Sportu L–Ż, Warszawa 1986.

Małolepszy E., Bakota D., Drozdek-Małolepsza T., Płomiński A., *Z dziejów sportu i turystyki w działalności Krajowego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w latach 1975–2015*, Częstochowa 2016.

Mazur M., *Ludowe Zespoły Sportowe w regionie łódzkim w latach 1946–2006*, Radomsko 2006.

- Nowakowski A., *Zarządzanie kulturą fizyczną w Polsce w latach 1944–2001. Studium historyczno-porównawcze*, Rzeszów 2005.
- Olejniki T., *Ochotnicza Straż Pożarna w Szadku 1896–1996. Zarys monograficzny*, Sieradz 1996.
- Płomiński A., *Działalność Wojewódzkiej Federacji Sportu w Sieradzu w latach 1976–1991*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2012, t. XI, s. 67–79.
- Płomiński A., *Sport w województwie sieradzkim w latach 1975–1998*, Częstochowa 2015.
- Stulczewski J., *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Szadku*, „Biuletyn Szadkowski” 2010, t. 10, s. 189–198.
- Szubert R., *Kultura fizyczna w przemianach wsi polskiej w latach 1944–1956*, Wrocław 2010.
- Zarys historii sportu w Polsce 1867–1997*, red. J. Gaj, B. Woltmann, Gorzów Wlkp. 1999.

[Wpłynęło: marzec; poprawiono: czerwiec 2016 r.]

SPORT IN SZADEK IN THE YEARS 1945–1989

Summary

The end of hostilities in 1945, despite the difficult political and economic situation of the country brought impetuous revival of sports life on Polish territories. In Szadek it was as soon as in the first year after the end of World War II that two sports clubs were set up: Militia Sports Club and Sports Club “Future”. Both operated for less than a year. Another club, established in 1949, was the Rural Sports Team. Its initiators were Tadeusz Domagalski and Antoni Pawłowski (former members of Sports Club “Future”). The newly formed club from its very beginning was strongly associated with rural sports movement. In 1965 (after 16 years of activity) the Rural Sports Team changed its name to the Rural Sports Club “Victoria”. From among numerous sports section (such as football, volleyball, weightlifting, table tennis and chess) run by “Victoria”, the only one that existed continuously until 1989 was the football section.

Keywords: sport, Rural Sports Club “Future”, Szadek.